

**НАЦІОНАЛЬНО-ОБ'ЄДНАВЧІ КОНОТАЦІЇ
ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ У ВІТЧИЗНЯНОМУ
ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ ст.**

У статті актуалізуються проблеми і завдання формування та зміцнення українства як етнокультурної цілісності на засадах поглиблення змістовності етнонаціональної самосвідомості. Однією з істотних рис життя суспільства є активізація спеціальних суб'єктів із відповідно зініційованими національними цінностями, потребами та інтересами. Проблема єдності українського суспільства – надзвичайно складна, різнопланова – її вирішення потребує пошуку різноспрямованих шляхів, підходів і способів консолідації українства. Формування етно-національної цілісності українства буде успішним із відповідним теоретичним та практичним врахуванням чинників, скажімо адекватної потребам часу активності національних, державно-політичних структур, спрямованих на поглиблення змісту суспільної ідеології на шляхах зміцнення її національно-ідейного потенціалу. Для національної особистості українськість самопочування та самоутвердження повинні сприйматися не обмежувальною, а навпаки, зініційовуючою смисловою спрямовуючою внутрішнього життя, як продовження життєздійснення, самореалізації української людини за нових історичних умов.

Ключові слова: нація, об'єднання, цілісність, етнонаціональна самосвідомість.

Ускладнення суспільно-політичних, духовно-культурних процесів в сучасному українському суспільстві викликані, зокрема, і надзвичайно стрімкими змінами в усіх його сферах. Однією з істотних рис життя суспільства є активізація спеціальних суб'єктів із відповідно зініційованими національними цінностями, потребами та інтересами. Проблема єдності українського суспільства – надзвичайно складна, різнопланова – її вирішення потребує пошуку різноспрямованих шляхів, підходів і способів консолідації українства. Адже "основним суб'єктом націоконсолідуючих процесів в Україні постає український етнос як коріння, титульна і найчисельніша етнічна спільнота, історичні землі якої і визначили межі держави" [11, с. 22].

Формування етно-національної цілісності українства буде успішним із відповідним теоретичним та практичним врахуванням чинників, скажімо адекватної потребам часу активності національних, державно-політичних структур, спрямованих на поглиблення змісту суспільної ідеології на шляхах зміцнення її національно-ідейного потенціалу. Останнє ж отримує нові позитивні зініціювання у єдності з репрезентованим вітчизняним історико-філософським дискурсом етно-національно-об'єднавчих конотацій етнокультурного, національно-ментальнісного досвіду українства.

Під тим чи іншим кутом зору проблеми суспільно-політичної, національної єдності послужили предметом спеціальних досліджень І. В. Бичка [3], А. К. Бичко [4], В. С. Горського [5], В. Ф. Жмира [6], В. С. Лісового [8], В. С. Лутая [9], Г. Скрипник [11] та ін.

У другій половині, наприкінці XIX ст. українські мислителі особливо пильну увагу приділяли переосмисленню вітчизняного досвіду розуміння народності нації, національно-культурного буття, що має сприяти національному об'єднанню. Нація, зазначав, наприклад, В. Б. Антонович, є "група людей рідних і близьких між собою натурою, хистом, вдачею, дотепом, вдатністю, темпераментом" [1, с. 91]. Серед виокремлених ознак, вважає він, на першому плані, безперечно, "психологічний елемент відчуттів, понять та зформованих поглядів і ідей", від цієї "головної духовної відмінності конкретної групи населення залежить і вибір сфер життєдіяльності, у межах яких максимально повно може сповнитися кожна індивідуальність" [2, с. 146].

Крім того, характер народу досить виразно проявляється "у тих політичних ідеалах, які при відповідних обставинах він намагається реалізувати, виконати" [1, с. 97]. Але, наголошує дослідник, характерною спільною рисою внутрішнього життя українців вважається беззаперечне "переважання почуттів над практичним розсудком" [там само]. Почуттєво-емоційний характер внутрішнього життя проявляється, зокрема, у зародженні, зміцненні глибинних зв'язків українців зі своїм життєвим світом, подібна прив'язаність не втрачається навіть за відсутності відповідних практичних переваг. І лише у випадку особливих потреб, викликаних життєвими негараздами, появою небезпеки українець та його родина "розлучаються зі своєю хатою, зі своїм селом і з батьківщиною". Для українців необхідність полишати свої рідні місця з метою заробітку на чужині або ж з інших причин було життєвою трагедією.

Однією з істотних рис характеру українців, вважав В. Б. Антонович, є ліризм. Але, як натура глибоко лірична, українець все ж найвище поціновує повагу та свободу особистості [там само]. Прикметно, що, зазначає В. Б. Антонович, найвище поцінування українцями своєї гідності та незалежності залишається на передніх позиціях серед норм і орієнтирів світовідношення за будь-яких життєвих обставин – в умовах і загрози життю українця та його родини, і жорстко несприятливої ситуації у суспільстві гідність української людини залишається найвищою нормою. Так, родина українців завжди намагається відокремитися від спільного проживання із близькими чи рідними, аби вивільнитися "від авторитету навіть сімейної влади", яка для нього є "нестерпною" [2, с. 148].

Успішним, вважає В. Б. Антонович, національне об'єднання може бути. відтак, лише за умови вироблення адекватних понять стосовно народності та держави, що, зокрема, несумісно із тим, коли кожна держава розглядається як така, що буцімто "повинна прагнути до встановлення однорідного етнографічного типу у своїх межах та що подібне встановлення може досягатися завдяки адміністративним міроприємствам – наскільки б різноманітним не був культурний та племінний склад населення" [2, с. 151]. Усі, хто недоброзичливо відноситься до української народності, "одноманітність розглядають необхідною умовою порядку і сили держави" і, безперечно "якби природа не встановлювала нездоланних обмежень подібним тенденціям, вони намагалися б циркуляра-

ми впроваджувати не лише одноманіття етнографічне, але й тілесний склад, колір волосся, зріст людини і т. д." [2, с. 151].

У міркуваннях В. Б. Антоновича привертає увагу не тільки і, можливо, навіть стільки артикулювання положення, що не "законтворчістю", але самою природою, точніше природним, поступальним існуванням людської спільноти створюються народності, а характер співбуття "народних типів", можливості й потреби їх об'єднання у спільноти, до того ж наскрізно визначальними і конститутивними, при цьому розглядаються спільні для усіх членів суспільства і кожної людини невідчужувані їхні права. Лише на основі жорсткого і безумовного дотримання людських прав може бути об'єднаним суспільство та, відповідно, розвиватися як цілісність. Поцінувати подібну цілісність, можуть лише члени спільноти, для яких державні закони та установи гарантуватимуть права і захист.

Разом з тим послаблення державного механізму, загострення суспільних суперечностей мають місце із необхідністю якщо "панівна народність" по відношенню до інших народностей, етнічних меншин намагається виконувати роль завойовника із відповідно "утопічними цілями", які зводять до, по суті, невдійсненого: нівелювати, асимілювати природну фізіономію усіх не панівних народностей та етнічних меншин і "перетворити їх за своїм образом і своєю подобою". Безперечно, наголошує В. Б. Антонович, якщо подібна асиміляція і можлива, то, по-перше, лише упродовж тривалого історичного розвитку, а по-друге, і головним чином, "лише шляхом поступового культурного впливу за умов дружнього співіснування" [2, с. 151]. Але таке "зближення" доконечно лише віддається під впливом суспільного насильства, гноблення та нетерпимості у стосунках між різними народностями, що особливо артикулювалося у творчості І. Я. Франка, для якого "національне буття може й повинно бути представлене у його живій, «органічній» цілісності матеріально-виробничої сфери та духовної культури як результату тривалого історичного розвитку", хоча колоніальна залежність України якраз і була спрямована на постійне знищення цілісності національного організму, унікального національно-культурного розвитку, на чому, однак, все ще тримається українство. Так, в умовах самодержавства панувала "політика руйнування, визискування, облуплювання окраїн для «добра» центру", політика "привчання суспільності ігнорувати все органічно вирощене, своєрідне, партикулярне й індивідуальне, нагороджувати ним як дрібним і ретроградним або ламати його як незгідне з одноцілічним характером Росії" [12, с. 445]. Головна мета подібної політики російської імперії – знищення усього невідповідного загальноновизнаним нормам існування самодержавства, етнонаціональних коренів українського буття, що, по суті, продовжується і по нині.

Між тим в період революційних подій 1905 року, за виразом І. Я. Франка, українці і не могли, і не повинні були "ігнорувати свій український партикуляризм", хоча, внаслідок багато столітнього національного приниження, "у душі стидалися його" [12, с. 446]. Натомість, вважає І. Я. Франко, за більш-менш сприятливої суспільної атмосфери "перед українською інтелігенцією постає величезна дієва задача – витворити з

величезної етнічної маси українського народу – українську націю" [там само] свідомо своїх національних цілей та завдань і спроможною докла-дати відповідних практичних зусиль, засобів і способів їх реалізації : нація, відтак, утверджується та демонструє свої можливості, формуєючи національну особистість, демонструючи свою життєвість, зокрема, і гли-боким закоріненням у духовно-культурні цінності, традиції та звичаї, прихильністю до національних символів. Це означає, що завдяки її вну-трішній зконсолідованості – як цілісна у дійсності її існування, українець як національна особистість адекватно життєздійснюється в атмосфері змістовного національно-культурного розвитку, всіляко при цьому нама-гаючись збагачувати, поглиблювати внутрішнє життя, зміцнювати про-яви національного характеру. Зокрема, оволодіваючи можливостями протистояти процесам асиміляції чужерідними суспільно-політичними цінностями, здатними лише дезінтегрувати національно-культурне ор-ганічно зформоване об'єктивно дієвим та визначальним, на думку І. Я. Франка, є положення, що українська нація – це "суспільний культу-рний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, відки б вона не йшла, та притім податний на присвоювання собі в якнайширшій мірі і в якнайш-видшій темпі загальнолюдських культурних здобутків, без яких сьогодні жодна нація і жодна хоч і як сильна держава не може остаятися" [там само]. Історичний національно – культурний розвиток І. Я. Франком осмислюється як процес життєздійснення національної особистості, у статусі доконечної умови формування сучасного та майбутнього нації – свобода її реальних можливостей утвердитися серед інших націй як її визначальна мета. Відповідно до останньої, наголошував він, необхідно також "змінювати курс нашого національного корабля, настроїти всі на-ші думки, плани, програми" [12, с. 447], тією чи іншою мірою які будуть спрямовані, зрештою, на зміцнення національної єдності, лише завдяки чому українське суспільство спроможеться на нові успішні здобутки. Але при цьому, природно, значно підсилюється роль традиційного українст-ва як доглибинної якості індивідуального буття, що, однак, водночас є прикметою і особистісного життєздійснення, і суспільно – об'єднавчою для представників національної спільноти як лейтмотиву формування та зміцнення особистісних надій, переживань, життєвих планів і життє-здійснень. Для національної особистості українськість самопочування та самоутвердження повинні сприйматися не обмежувальною, а навпаки, зніційовуючою смисловою спрямовуючою внутрішнього життя, як про-довження життєздійснення, самореалізації української людини за нових історичних умов. Адже, зрештою, лише практичне життєздійснення є реальним сповненням індивідуальності, як реальними проявами націо-нально-культурної творчості, практичним продовженням "почуванням себе українцем", позаяк, на думку мислителя, подібне "почування", по-зиція свідомого українця "мусить вести за собою практичні консеквен-ції" [12, с. 447] – виводити у спільний простір єдності національно-куль-турного буття. Етнонаціонально визначене за змістом життєздійснення індивідуальної особистості може зреалізовуватися як вільне, самостве-

рджувально здійснюване лише на засадах єдності постійно поглиблювальної та розширюваної її самосвідомості, проявів рис національного характеру, знань та досвіду національно-культурного буття.

Так, для І. Я. Франка по-справжньому вільне життєздійснення національно свідомої особистості у відповідно визначеній національним характером атмосфері може бути ефективним як наснажене різноплановими етно-культурними, громадсько-політичними знаннями та цінностями, етнонаціональним досвідом природовідношення – як життєздійснення на своїй землі.

Разом з тим зазначені елементи зміцнюються, синтезуючись єдністю самосвідомості національної особистості зманіфестуваннями суспільно-об'єднавчих цінностей національного характеру, її відкритості, сприйнятливості щодо потреб і завдань національно-культурного буття, громадсько-політичного життя, українськості, "українська природа" яких і покликані бути ефективним інтегративним засобом розвитку нації. Етнонаціональна наснаженість суспільно-об'єднавчих процесів повинна бути тим спільним для українців відношенням до національно-культурного розвитку, що прослідковується від реальних практичних дій до переживань завдань і потреб нації. Нація не може залишатися роз'єднаною за умов розуміння, переривання кожною індивідуальністю своєї у першу чергу життєстверджувально-включеності у національне життя. Адже, наголошує І. Я. Франко, національна особистість утверджується завдяки "розростанню до розмірів боротьби всеукраїнського національного почуття із винародовляючими претензіями «державної великоруської нації»" [10, с. 448], набуваючи тим самим практичного життєвого смислу. Хоча водночас, "національне почуття як поблажливе замилювання «народом», символікою, історією викликає" у І. Я. Франка "спротив і гнів" [10, с. 486]. Так М. В. Попович зазначає, що І. Я. Франко у своїй творчості, зокрема, також піднімає питання про свободу як абсолютну – "свободу думок і недоумства, свободу переконань і браку переконань, свободу характеру і безхарактерності" – і протиставляє її «аскезу», який розуміє як все, що в'яже чоловіка, що змушує його йти такою, а не іншою дорогою" [10, с. 488]. І дійсно "абсолютна свобода як діонісійський хаос" дозволяє деяким героям його творів "зробити будь-який політичний крок" [10, с. 488]. Однак, життєдіяльність, політична активність особистості з позиції "абсолютної свободи" може бути лише суспільно дезинтегративною: обов'язок національної особистості постає таким доконечно об'єднуючим як індивідуальність та суспільство, так і національно-культурний розвиток чинником. Цей обов'язок, зокрема, – у заклик мислителя відчутти, пережити, зрозуміти особистістю суть свого національного ідеалу. "Ми мусимо серцем почувати свій ідеал, мусимо розумом уянювати собі його, мусимо вживати всіх сил і засобів, щоб наближуватись до нього, інакше він не буде існувати і ніякий містичний фаталізм не створить його там, а розвій матеріальних відносин перший потопче і роздавить нас, як сліпа машина" [13, с. 407]. Адже, зазначає І. Я. Франко, наприкінці ХІХ ст. мала місце "реакція проти одностороннього марксівського економічного матеріалізму чи фаталізму" [13, с. 406],

натомість усе більш пильну увагу приділяли впливам потреб та ідеалів суспільності. Якраз ідеал, переконаний він, і повинен розглядатися у статусі визначального національного – об'єднувачого чинника. "У сфері суспільного і політичного життя синтезом усіх ідеальних змагань, будовою, до якої повинні йти всі цеглини, буде ідеал повного, нічим не в'язаного і не обмежуваного (крім добровільних концесій, яких вимагає дружне життя з сусідами) життя і розвитку нації" [13, с. 406], позаяк він є "синтезом" потреб, прагнень та завдань і "практично легших" і досить віддалених, котрі "поза межами можливого". На даний час, зокрема, й ідеал "національної самостійності", як на перший погляд, наголошує мислитель, за сучасних умов (наприкінці XIX ст.) є нездійсненним, але ж на його практичне втілення можуть і повинні бути спрямовані зусилля усіх національно свідомих, "світлич" українців, можуть і повинні вироблятися найрізноманітніші засоби та обґрунтовуватися максимально прийнятні шляхи його реалізації; нарешті він може й повинен осмислюватись та переосмислюватись, коли у підсумку поглиблюватиметься та розширюватиметься його розуміння. І всі зазначені духовно-інтелектуальні процеси, пов'язані із виробленням ідеалу національного усамостійнення, об'єктивно також спрямовані на консолідацію нації. Існування етнічної спільноти ґрунтується на відповідній єдності, коли на перших етапах переважають зв'язки біологічні, із історичним розвитком вони доповнюються, а зрештою, і перекриваються соціальними, які стають ще більш значущими. Формування соціальних об'єднань, груп, зазначає В'яч. Липинський, проходить кілька етапів – від первинного "пасивного бажання" гуртуватися до поступового зародження та зміцнення "активної сили", що усе міцніше інтегрує усіх членів, сприяючи появі стабільних спільнот [7, с. 120]. У певному смислі, подібний підхід екстраполюється також на більш-менш свідомо вироблені та обґрунтовані національно – об'єднувачі процеси, коли на передні позиції виходить його вимога "усвідомлюючої праці письменників", і завдяки використанню засобів слова "образ стихійних соціальних бажань" поступово переростає, формуючись новими потребами спільної активності та зманіфестовуючись відповідними цінностями суспільної свідомості.

А при цьому особливо дієву роль у національно-об'єднувачих процесах, вважає мислитель, покликана виконувати інтелігенція. Проблемі інтелігенції, інтелігентності, аристократії він, як відомо, надавав великого значення у його філософсько-історичній концепції. Так, Д. І. Чижевський зазначав, що В'яч. Липинський – ідеолог, історик, політик та філософ, котрий у своїй різнопланово спрямованій творчості розробляє поняття та обстоює позиції "в багатьох точках оригінальні і своєрідні, але які у більшості випадків приховують повсякденні вирази" [14, 499]. Скажімо, на особливу увагу заслуговує активне використання ним понять "традиція", "аристократія" та "нація" у якості засадничих чинників дослідження історичного розвитку в цілому, і, зокрема, українського буття [там само].

В концепції В'яч. Липинського інтелігентність – це у першу чергу життєва позиція особистості, яка передбачає вироблену здатність "спокійно", "витривало", до певної міри і правильно сприймати та розуміти

явища і процеси, виокремлювати найбільш істотне, визначальне на даному етапі їх розвитку, а відтак – і виявляти зв'язки між цими явищами та передбачати можливі тенденції. Інтелігентність – це не тільки і навіть не стільки "талановитість" людини, що, безперечно, може досить часто проявлятися позитивно, а в деяких випадках "навіть межувати із геніальністю" [7, с. 426]. Інтелігенція та інтелігентність, вважає він, покликані виконувати істотну національно консолідуючу роль в умовах "нещасливого географічного положення", "сприяючої природи" та "хаотичної мішанини різних рас" на теренах України. Національно – об'єднавчими спрямуваннями відзначається діяльність по-справжньому інтелігентного політика, крім того, увага якого "керована віжками волі і розуму", коли його потреби та ідеї закріплюються тривалою, організованою, послідовною та розумною працею. Такий, отже, політик реалізує свої об'єднавчі зусилля складною, копіткою, тривалою організаційною працею і не має нічого спільного із "фразерами та позерами", які здобувають собі оплески "народні" грою на почуттях і пристрастях юрби". Інтелігентність є і повинна бути наскрізно представленою у процесах політичної, об'єднуючої українства діяльності, адже політика – це "умілість організувати і здійснювати розумом та волею певні сталі хотіння та ідеї" [7, с. 427]. Об'єднувати може лише позиція та діяльність політика, високо інтелігентного, з одного боку, спроможного піднятися над проминальними, другорядними питаннями, а з іншого, здатного виокремлювати у безконечних явищах та процесах суспільного, національно-культурного життя істотне для реалізації потреб зміцнення нації. Адже дівий національно-консолідуючий потенціал, переконаний В'яч. Липинський, реалізується також завдяки постійному підвищенню "інтенсифікації праці". Остання повинна розглядатися у статусі позитивно переорієнтовуючого і водночас тому інтегруючого чинника суспільного розвитку: інтенсифікація праці може найактивніше сприяти подоланню притаманних, на його думку, "шкідливих наслідків родючості нашої землі і сприятливості нашого підсоння" [7, с. 428]. Тому заслуговує, як на наш погляд, на підвищену увагу прагнення мислителя віднайти, аргументувати істотні чинники у розвитку самої нації, які, так чи інак, історично притаманні українству, українському суспільству в цілому, але актуалізація яких покликана забезпечувати подальший розквіт та консолідацію нації. Мовиться про те, що українському суспільству, безперечно, властиві і "шкідливі наслідки", зокрема, вважає В'яч. Липинський, також пов'язані із нашою "расовою неоднорідністю, гетерогенністю", які повинен враховувати інтелігент – політик. Адже, "чим більше сприяючі природні умови, в яких живе дана нація, тим менше спільного, громадського зусилля мусить робити вона для опанування природи. Чим менше в спільнім громадським зусиллі, тим менша стихійна потреба в політичній організованості і політичнім провіді, тим більший натомість стихійний нахил до всякого індивідуалістичного анархізму і різної «отаманщини»" [7, с. 423].

А разом з тим інтенсифікація праці, упевнений мислитель, "привчить нас до витривалості, відучить від лінивства, матеріальної заздрості, зневаги та землехапства і дасть величезну силу нашій державі" [7, с. 428].

Але ми можемо і повинні "вроджену нам недостачу расової стихійної єдності надолужити свідомістю необхідної нам для нашого спільного життя на спільній землі єдності політичної територіальності" [7, с. 429] – шляхом поглиблення національно-об'єднавчої самосвідомості. Так, національно-об'єднавчі процеси отримуватимуть відповідне змістовне та усе більш інтенсивне наповнення, а відтак – і практичне сповнення "сотворенням нами нової оригінальної і прекрасної культури" [7, с. 429]. Для цього життєво необхідно розвивати усі реальні суспільні, культурні, матеріально-виробничі умови для утвердження української індивідуальності. А попередньо "усі наші індивідуальності будуть здержувані од анархічного «виродження нації» уздою сильної та авторитетної місцевої політичної влади і визнаним авторитетом, збудованої на принципах територіалізму та патріотизму, державно-національної ідеології" [7, с. 429]. Відповідно сформований на даному шляху громадянин буде індивідом, "котрий спромагатиметься до однакового політично територіального способу реагування на різні прояви громадянського життя" [там само]. Наскрізно об'єднавчим засобом для українців при цьому формується та утверджується спільна і зрозуміла для всіх мова, що, зокрема, дозволяє поглибити розуміння українців. Ними, відтак, є усі мешканці нашої землі, які, відповідно, володіють і спільною та зрозумілою для усіх мовою. Крім того, зазначені процеси і тенденції націокультурного та державно-політичного життя України, переконаний В'яч. Липинський, усе більшою мірою зміцнюватимуть суспільну єдність і тому, що вироблена спільна для українців мова послужить також дієвим чинником постійного зв'язку між поколіннями.

Таким чином, особливості буття сучасної людності України є результатом переважно негативних впливів суспільно-політичних, духовно – культурних процесів та явищ, що мали місце упродовж попередньої колоніальної історії, досвід освоєння та переосмислення є однією з передумов віднаходження виправданих подальших напрямів. Це відповідно також актуалізує проблеми і завдання формування та зміцнення українства як етнокультурної цілісності на засадах поглиблення змістовності етнонаціональної самосвідомості. Безперечно, істотну роль у вирішенні зазначених проблем можуть і повинні виконувати чинники політичні, зміцнення та розширення активності національно – державних інституцій, вироблення та функціонування національно-ідейно спрямованої суспільної ідеології. Але, на наш погляд, слід наголосити якраз на діалектичній взаємодії національно-ідейно визначеної ідеології та потреб і тенденцій розвитку національної держави. Особливості ж цієї взаємодії максимально змістовно зреалізуються завдяки обґрунтованому визначенню завдань суб'єктів етнокультурної єдності, сприявленому засобами у тому числі історико-філософської рефлексії змістовності етно-культурних досвідів.

Список використаних джерел:

1. Антонович В. Б. Три національні типи народні // Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / епор. О. Тодійчук, В. Ульяновський. – К. : Либідь, 1995. – С. 90–101.
2. Антонович В. Б. Погляди українофілів // Антонович В. Б. Моя сповідь... – С. 143–153.
3. Бичко А. К., Бичко І. В. Феномен української інтелігенції: спроба екзистенціального дослідження. – Дрогобич, 1997. – 115 с.
4. Бичко А. К. Леся Українка: світоглядно-філософський погляд. – К. : Укр. Центр духова культура, 2000. – 186 с.
5. Горський В. С. Исто-

рія української філософії – К. : Наукова думка, 1996. – 287 с. 6. Жмир В. Ф. На шляху до себе (історія становлення української національної свідомості) // Філософ. і соціол. думка. – 1991. – №1 – С. 144–162. 7. Липинський В'яч. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію Українського монархізму / за ред. Я. Пеленського. – К. ; Філадельфія, 1995. – 471 с. 8. Лісовий В. С. Драгоманов і Донцов // Філософ. і соціол. думка. – 1991. – № 9. – С. 83–101. 9. Лутай В. С. Про розробку української об'єднуючої ідеї на засадах соціальної парадигми М. Грушевського // Практична філософія. – 2005. – №1. 10. Попович М. Нарис історії культури України. – К. : Артк, 1998. – 728 с. 11. Скрипник Г. Сучасна Україна: нація і проблеми державотворення // Народна творчість та етнографія. – 1999. – № 4. – С. 21–25. 12. Франко І. Я. Одвертий лист до галицької української молодіж // Франко І. Я. Вибрані суспільно-політичні і філософські твори. – К. : Держлітвидав, 1956. – С. 443–451. 13. Франко І. Я. Поза межами можливого // Історія філософії України : хрестоматія / упор. М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко. – К. : Либідь, 1993. – С. 405–407. 14. Чижевський Д. І. В'ячеслав Липинський як філософ історії // Історія філософії України : хрестоматія / упоряд. М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко. – К. : Либідь, 1993. – С. 498–509.

Надійшла до редколегії 28.08.2014

М. Е. Максютя., А. И. Коломиец

НАЦИОНАЛЬНО-ОБЪЕДИНИТЕЛЬНЫЕ КОННОТАЦИИ ЭТНОКУЛЬТУРНОГО ОПЫТА В ОТЕЧЕСТВЕННОМ ИСТОРИКО-ФИЛОСОФСКОМ ДИСКУРСЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX ст.

В статье актуализируются проблемы и задания формирования и укрепления украинства как этнокультурной целостности на принципах углубления содержательности этнонационального самосознания. Одной из существенных черт жизни общества есть активизация специальных субъектов из соответственно инициируемыми национальными ценностями, потребностями и интересами. Проблема единства украинского общества – чрезвычайно сложная, разноплановая – ее решение нуждается в поиске разнонаправленных путей, подходов и способов консолидации украинства. Формирование этно-нациокультурной целостности украинства будет успешным с соответствующим теоретическим и практическим учетом факторов, скажем адекватной потребностям времени активности национальных, государственно политических структур, направленных на углубление содержания общественной идеологии на путях укрепления ее национально идейного потенциала. Для национальной личности украинскости самооощущения и самоутверждения должны восприниматься не ограничительной, а наоборот, зиницированной смысловой направляющей внутренней жизни, как продолжение жизнеощущствления, самореализации украинского человека, при новых исторических условиях.

Ключевые слова: нация, объединение, целостность, этнонациональное самосознание.

M. Maksyuta, A. Kolomiets

NATIONAL UNIFICATION CONNOTATIONS OF ETHNIC AND CULTURAL EXPERIENCES IN THE NATIONAL HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE OF THE SECOND HALF OF XIX – THE FIRST THIRD OF THE XX CENTURY

In the article problems and tasks of forming and strengthening of ukrainstva aktualizuyut'sya as etnokul'turnoy integrity on principles of deepening of richness of content of etnonational'noy consciousness. One of substantial lines of life of society there is activation of the special subjects from accordingly by the initiated national values, necessities and interests. Problem of unity of Ukrainian society – extraordinarily difficult, rizonoplanova – its decision needs search of the raznospryamovanikh ways, approaches and methods of consolidation of ukrainstva. Forming of etno-naciokul'turnoy integrity of ukrainstva will be successful with the proper theoretical and practical account of factors, will say adequate the necessities of time of activity of national, state political structures, directed on deepening of maintenance of public ideology on the ways of strengthening of it nationally ideological to potential. For national personality ukrainiskist' of feeling and self-affirmation must be perceived not restrictive, but vice versa, ziniyovuyucheyu semantic sending internal life, as continuation of zhittzediysnennya, self-realizations of the Ukrainian man, at new historical terms.

Keywords: nation, association, integrity, ethnonational consciousness.